

Lausunto julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019–2022

Viimeaikainen talouden ja työllisyyden kasvu ovat vahvistaneet Suomen julkista taloutta. Noususuhdannetta varjostaa kuitenkin rakenteellinen työttömyys sekä erityisesti väestön ikääntyminen. Väestön vanheneminen johtaa työikäisen väestön määrän pienemiseen sekä ennusteiden mukaan vauhdilla kasvaviin hoito- ja hoivamenoihin.

Liikunnan puute ja siitä aiheutuvat haitat väestön terveydelle ovat ilmeiset. Liikunnalla on kiistaton merkitys väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn turvaajana. Esimerkiksi noin 10% suomalaisista sairastaa tyyppin 2 diabetesta, josta merkittävä osa voitaisiin ehkäistä elintapamuutoksilla sisältäen liikunnan lisäämisen. Koko väestön tasolla liikkumattomuus aiheuttaa lisäkustannuksia terveydenhuollon suorissa kustannuksissa, tuottavuuskustannuksissa menetettyjen työpanosten osalta, ikääntyneiden kasvavia hoivakuluja, syrjäytymisen kustannuksia sekä sosiaalietuuksien lisäkustannuksia. Huhtikuussa 2018 julkaistun valtioneuvoston raportin mukaan liikkumattomuuden yhteiskunnalliset vuotuiset kustannukset ovat vähintään 3 miljardia euroa. Panostuksilla ennaltaehkäisevään terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen voitaisiin saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä.

Valtion liikuntaneuvoston tehtävänä on antaa lausunto julkisen talouden suunnitelmasta. Veikkausvoittovarot, joista valtion liikuntamäärärahat lähes kokonaisuudessaan koostuvat, ovat kehyksen ulkopuolisia menoja, eivätkä suoranaisesti sisälly julkisen talouden suunnitelmaan. Tästä huolimatta asiakirja sisältää lukuisia merkittäviä linjauksia ja resurssikohdennuksia, jotka ovat ratkaisevassa asemassa väestön fyysisen aktiivisuuden, liikunnan harrastamisen ja urheilun näkökulmasta.

Valtion liikuntaneuvosto painottaa:

1) **Julkisen talouden suunnitteluun kokonaisvaltaisempi, sektorirajat ylittävä, ote yhteiskunnallisesti merkittäviin asioihin**

Selvää on, että liikunnan lisäämisen toimenpiteet ja resursointi ovat jääneet liialti liikuntatoimen vastuulle sekä valtiolla että kunnissa. Julkisen talouden suunnittelussa olisi kannattavaa ottaa kokonaisvaltaisempi, sektorirajat ylittävä, ote yhteiskuntapoliittisesti merkittäviin haasteisiin. Liikunnan lisäämisen kannalta tämä tarkoittaisi mm. sote-uudistuksen, kävelyn- ja pyöräilyn edistämisen, ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanon, varhaiskasvatuksen uudistusten, matkailun edistämisen, kuntataloutta koskevien linjausten, hallituksen kärkihankkeiden sekä muiden myönnettävien avustusten ja valtionosuuksien samanaikaista tarkastelua, sillä näillä kaikilla on yhtymäpinta liikunnan edistämiseen. Tämä edellyttäisi nykyisen siilomaisen hallintomallin sijaan hallinnonalarajat ja -resurssit ylittävää, velvoittavaa ja sitouttavaa toimintatapaa. Liikuntavaikutusten arviointi tuli ottaa läpileikkaavaksi osaksi koko julkishallintoa.

2) **Tarve panostuksiin pienten lasten sekä ikääntyneiden ja muiden erityistä tukea tarvitsevien liikuntaan**

Valtion liikuntamäärärahat koostuvat lähes kokonaisuudessaan kehyksen ulkopuolisista Veikkausvoittovaroista. Liikkumattomuuden ollessa yhteiskunnallisesti merkittävä haaste tulisi määrärahoja liikkumisen lisäämiseen osoittaa jatkossa myös valtion budjettivaroista muun muassa kärkihankkeiden muodossa.

Suosittelun mukaan alle 8-vuotiaiden lasten päivään pitäisi sisältyä vähintään kolme tuntia liikuntaa eri muodoissa. Valtaosalla 3-vuotiaista sekä kolmasosalla 3-6-vuotiaista lapsista suositukset eivät tällä hetkellä toteudu. Piha- ja ulkoleikit ovat vähentyneet kaiken ikäisillä lapsilla. Lapset istuvat pienestä pitäen kulkuvälineissä ja digilaitteiden äärellä. Ylipaino-ongelmat, motoristen perustaitojen rapautuminen ja epäterveellisten elintapojen kasautuminen vaarantavat jo nyt lasten hyvinvointia ja terveyttä keskeisellä tavalla. Tutkimusten mukaan liikuntatottumukset ja passiivinen elämäntapa alkavat vakiintua hyvin varhain, jo kolmen vuoden iästä alkaen. Näin ollen alle kouluikäisten lasten liikunnan lisääminen tulisi nostaa erityistarkasteluun ja toimenpiteisiin tulisi kohdistaa lisää taloudellisia resursseja valtionhallinnossa.

Väestön ikääntyminen asettaa haasteita Suomen kansantaloudelle. Terveystalouden suorien kustannusten on arvioitu kasvavan 58% vuoteen 2040 mennessä vuoden 2014 kustannuksiin verrattuna. Valtion liikuntaneuvosto katsoo, että tässä ajankohdassa olisi tarpeellista ja välttämätöntä panostaa erityisesti toimiin, jotka vaikuttavat

ikäntyvän väestön palvelutarpeen määrään. Ikääntyneiden liikunnan lisääminen tulee ottaa tulevana vuosina fokuksena niin liikunta- kuin terveystoimien resursoinnissa.

Huhtikuussa 2018 julkaistun soveltavan liikunnan arvioinnin mukaan noin 800.000 suomalaista tarvitsee erityistä tukea liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Toimintarajoitteiset liikkuvat ja harrastavat liikuntaa muuta väestöä vähemmän ja näin ollen hyvinvointia uhkaavat tekijät kasautuvat usein samoille henkilöille. Erityistä tukea tarvitsevien liikkumisen ja liikunnan lisäämiseksi kohdennetut resurssit toisivat yhteiskunnallisia säästöjä sekä lisääisivät inhimillistä hyvinvointia.

3) Sote-uudistuksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdennettava lisäosuus kunnille tulisi kasvattaa 1 prosentista 3 prosenttiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen uudistamisen yhteydessä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen säilyy kuntien tehtävänä. Valtion liikuntaneuvosto painottaa, että kuntia tulee kannustaa ja tukea tässä tehtävässä. Maakunta- ja sote-uudistuksen yhteydessä suunniteltu terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen hyte-kerroin on yhden prosentin painoarvolla riittämätön ja sitä tulee korottaa todellisen kannustinvaikutuksen aikaansaamiseksi. Kokonaisuutena liikunnan edistämisen tulee olla kiinteä osa kansallista, alueellista ja paikallista hyvinvointi- ja terveystoimintaa myös resursoinnin osalta.

Tapio Korjus
puheenjohtaja

Minttu Korsberg
vs. pääsihteeri